

Ne mislim podati revije koncertnih prireditev, omenjam le tisto, kar je v neposredni zvezi z našo turodno umetnostjo.

Samostojni klavirski koncert je dala Dana Golia-Koblerjeva, ki je srečno posegla v domačo klavirsko literaturo. Poleg d'Indyja in Skrjabina ter Balakireva je izvajala tudi Kogoja, Premrla, Ravnika in Škerjanca. Kogojeva krepka stran je logična doslednost, Premrl se odlikuje po prozorni formi ter čisti izdelavi, Ravnik in Škerjanc po izrazitem klavirskem slogu. Kot zborovodje so nastopili Zorko Prelovec z «Zvonom», Marolt z akademskim pevskim društvom in Dolinar z «Ljubljano». Izvajali so Adamiča, Dolinarja, Savina, Ravnika, Pavčiča, Foersterja ter Kimovca. Od teh piše za zbor najboljše Adamič, globoko koncepcijo imata Kimovec in Savin. Dolinar je v skladbi še začetnik, Ravnikovi zbori mi prija radi preciznosti, Pavčičevi po svoji živahni invenciji. Muzika kraljeve garde je poleg Kalinikove sinfonije in Čajkovskega «1812» podala prav dobro plitve Milojevičeve srbske igre, ki spominjajo, žal, preveč na potpurijsko formo, in Gotovčev kolo, ki mi je pa pod Baranovičevo taktirko v Pragi ugajal neprimerno bolj. Na priložnostnih koncertih je nastopil novi «Sancinov» zagrebški trio z enim prvih Beethovnovih opusov, ki ga je izvajal tehnično dovršeno ter s popolnim razumevanjem avtorja. Betetto je zapel izborno par samospevov, istotako zaslužijo vso pohvalo Thierry-Kavčnikova, Škerlj-Medvedova in Vera Majdičeva. Orkestralno društvo Glasbene Matice vrši svojo kulturno nalogo z vso vnemo, o koncertu z dirigentoma Adamičem in Škerjancem sem poročal v «Jutru». Na novinarskem koncertu je prav dobro oddirigiral Novákovo «Slovaško suito» gledališki dirigent Balátka. Od mlajših se nam je predstavil Marjan Rus s krasnim baritonom in Betettovo šolo, Rupelj z veliko tehniko in toplim prednašanjem kot violinist ter Šivic kot spreten spremljevalec obeh. Odkrito rečeno, na posledne tri stavim večje nade nego na marsikaterega «dovršenega umetnika», želim pa vsem trem čimprejšnjo možnost, da bi se po tukaj dovršenih tehničnih študijah še umetniško izpopolnili v kakem glasbenem centru, kajti Ljubljana je v estetsko-vzgojnem pogledu za glasbenika preozka.

Slavko Osterc.

Dve francoski slovstveni nagradi. V deželi literarnih tekmovanj in dobičkanosnih «premier prix» pisatelji preko noči dobivajo slavna imena in naklade njih del kot gobe po dežju zrastejo v obilne tisočake. Jasno je, da juryje, ki prisojajo tovarišem književnikom te dobitke slave in denarnega uspeha, ne izberó vedno pravih in najbolj vrednih kandidatov (volitve so pač volitve!), vendar ni nobenega dvoma, da tekme, o katerih razpravlja vsa čitajoča javnost in se za njih tekmovalce favorite že mesece prej potegujejo časopisi s svojimi za in proti, med publiko močno poživé zanimanje za literarno produkcijo in med konkurenti ostro razvnamejo kakovostno borbo.

Največ trušča in slovstvenih prerekanj je zbudila minulega decembra nagrada akademije Goncourt, družbe dvanajst odličnih pisateljev, med katerimi se poleg Rosnyja st., Descavesa, Courtelinea, Duhamela, Chéreaua in drugih nahaja tudi pregnani rojalist Léon Daudet. Goncourtovci so podelili prvič svojo slovstveno nagrado v decembru 1903. (sedaj popolnoma pozabljenemu avtorju romana «Sovražna sila», John-Antoineu Nauu), poslej pa razen v prvem vojnem letu (1914) vsako leto. Med dosedanjimi srečnimi odlikovanci najdemo več znanih imen: Claude Farrère, Francis de Miomandre, Alphonse de Chateaubriand, René Benjamin (edini, ki je za svoj vojni roman «Gaspard» že pri prvem glasovanju dosegel enoglasnost), dalje Barbusse (Ogenj), Duhamel (Civilizacija), Marcel Proust, črnc René Maran, Henri Beraud (za roman

«Križi in težave rejenega bratca», ki ga imamo v Tavzesovem prevodu), potem Sandre, Genevoix in lani Henry Deberly.

To pot je prejel imenitni «prix Goncourt» pisatelj Maurice Bedel, katerega do 7. decembra 1927. leta še dobro informirani poznavalci novega francoskega slovstva niti po imenu niso poznali. Pisatelj nagrajenega romana «Jérôme... 60° severne širine», ki ga Goncourtovci smatrajo za najboljše delo minulega leta, je bil kot sin pariških staršev rojen dne 30. decembra leta 1884. v Parizu. Razen drobne zbirke verzov «Le Cahier de Phane» (1913) Bedel, ki je po poklicu zdravnik in je vso vojno odslužil na fronti, v Vogezih in v francoski Afriki, potem pa živel v Norvegiji kot tajnik nekega zbiralca francoskih umetnin, ni še ničesar publiciral. Zdaj je postal takoj prvi njegov roman deležen tako visokega odlikovanja. Pisatelj opisuje v njem norveške družabne in zlasti družinske običaje in se v ljubavnem razmerju med francoskim pisateljem Jérômeom in norveško gospodično Uni Krag v potenosti dotika norveških svobodnjaških nazorov o ljubezni, zaroki, poroki in razporoki, primerjajoč jih s francoskimi buržujskimi predsodki o teh človeških paktih in zadevah. Osvežujoče sije v to duhovito, delikatno knjigo resna, zastrta lepota severne pokrajine. Roman je zbudil takoj po oceni Goncourtovcev ostre polemike. Zlasti André Gide je trpko napadel pisatelja, češ, da je knjiga žaljiva za Norvežane in Francoze, za vse hkrati, ker i tem i onim pripisuje nevredne lastnosti. Tudi norveški časopisi («Tidens Tegn», «Aftenposten», «Dagbladet» i. dr.) vidijo v romanu preveč satire in neodkritosrčnosti. Avtor pa neustrašeno stoji na braniku za svoje delo, naglašujoč, da so mu Norvežani zelo pri srcu, da ljubi njih lepo domovino, da je pisal brez zlih in posmešnih misli o navadah te severne države in da bi lahko knjigi dal naslov: «Jérôme... v deželi brez laži».

Znano nagrado «Fémina — Vie Heureuse», ki jo daje ženski jury, je dobila letos pisateljica Marie Le Franc za roman «Grand Louis l'Innocent». Knjiga te slovstvenice, ki živi zdaj kot učiteljica osnovne šole v francoski Kanadi, je delo novoromantičnega kova, ki v junakinji Evi prikazuje dosti večno ženskega. Gre za varano žensko, ki se je zatekla v samoto, v koč na bretonski goljavi, kjer spozna invalida, ki mu je vojna vzela dar govora in omračila pamet. Tega strtega revčka Eva, sama močno življenja trudna, z ljubeznijo počasi, počasi obudi k besedi in duhovni zavesti. In zdi se ji, da se je v njegovo prebujeno življenje prerodil spet tisti njen prvi, ki jo je zapustil... V neverjetno vsebino je lepo vtkana bretonska pokrajina, morje, zapuščene lande, žalostne, viharne noči.

Pavel Karlin.

Prispevek k teoriji umetniškega ustvarjanja. Ta teorija je danes zelo v cvetju. O umetniškem ustvarjanju se razpravlja in razmotriva vsevprek: govori se o njem z visokimi, zagonetnimi, katedrsko-učenimi besedami, včasih zelo duhovito, še češče pa s plehko mnogobesednostjo, jalovim ugibanjem, votlim psihologiziranjem. Ako kdo teh teoretikov vpraša umetnika samega, mu bo ta najčešče odgovoril, da je njegovo ustvarjanje neprekinjena, kruta borba, pred vsem trdo in naporno delo; naprezanje vseh sil in sposobnosti, umskih in srčnih, fizičnih in psihičnih; da stvarjanje ni samó ekstatična zamaknjenost in lagodno plavanje pod oblaki, temveč neka trda in neizprosna realnost, ki si v mukah in dvomih, s trdim in težaškim delom (kateremu se ne dá primerjati noben fizičen napor) gradi nov, lasten svet, ki je v svojem bistvu neizmerno globlji in resničnejši od vsega vnanjega videza okrog nas. Neprestana krvavitev iz vseh žil — to je ustvarjanje umetnine. Zato je porod visoke in čiste umetnine najvažnejši akt na svetu.